

МАЄТНОСТІ ЧЕРНІГІВСЬКОГО ПОЛКОВОГО ОСАВУЛА ВАСИЛЯ ПАВЛОВСЬКОГО У МЕНСЬКІЙ СОТНІ

У публікації оприлюднюється відомість про володіння чернігівського полкового осавула Василя Павловського, що подавалася в комісію з проведення Генерального опису в Чернігівському полку. Наводиться інформація про житлову та господарську забудову маєтку Павловського, аналізуються дані про двори посполитих та підсусідків, кількість та площу орних земель, сіножаті, озера, млини та інші володіння, що належали старшині в Мені та селах Менської сотні.

Ключові слова: Генеральний опис, Чернігівський полк, Менська сотня, Василь Павловський, чернігівський полковий осавул.

Вивчення становища різних прошарків населення посідає важливе місце у дослідженнях з соціально-економічної історії Гетьманщини. Окрема роль в цьому належить матеріальній складовій, оскільки наявність певного обсягу володінь значною мірою зумовлювала її соціальний статус. Мірилом заможності в той час була земля, додаткові прибутки забезпечувало заняття певними видами ремесел та промислів. При існуючій загальній характеристиці цих аспектів в історичній літературі цілком закономірним є питання, яким чином вони поєднувалися у житті окремо взятого представника козацької старшини, пересічного козака або селянина. Тобто мова йде про організацію їхнього господарства, включаючи житловий двір, землі, об'єкти промислового призначення тощо.

Одним з документів, на прикладі якого можна здійснити таку характеристику, є виявлена нами у фонді «Колекція Чернігівської губернської архівної комісії» Державного архіву Чернігівської області відомість про маєтності осавула Чернігівського полку Василя Павловського в Менській сотні від 7 липня 1766 р. [2, арк. 7-9 зв.]. Вона призначалася для подання в комісію з укладання Генерального опису, що проводився в полках Гетьманщини у 1765 – 1769 рр. під керівництвом президента Другої Малоросійської колегії Петра Румянцева. Про інформаційні можливості цього джерела щодо вивчення соціально-економічної історії вже неодноразово йшлося в спеціальних дослідженнях [8; 10; 16-20].

Згідно з розпорядженням Румянцева від 9 вересня 1765 р., перепис здійснювався за чотирима формами. Перша форма призначалася для опису міст і містечок. Друга – для перепису урядових та монастирських маєтностей. За третьою формою описувалися старшинські маєтності, за четвертою – козацькі. Незважаючи на певні відмінності, вони мали спільні основні позиції. В описі конкретного двору вказувалося його місцезнаходження (вулиця чи природно-географічні умови); кількість кімнат (покоїв) у будинку; імена господаря, членів його сім'ї; вік та стан здоров'я кожного з них. Також зазначалися імена робітників та підсусідків, їхній вік, стан здоров'я та обов'язки. Далі перелічувалися належні до двору підприємства та земельні угіддя. Окрім цього, необхідно було вказати, на яких підставах власник володіє своїми маєтностями [11, с. 5, 6; 15, с. 87; 17, с. 97]. У підсумку матеріали Опису увійшли до

© Казіміров Дмитро Вікторович – спеціаліст Чернігівського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій, кандидат історичних наук.

двох категорій: а) відомості, складені ревізорами; б) відомості, складені для ревізорів місцевими канцеляріями та старшинами. У Чернігівському полку опис здійснювали підполковник карабінерного Ростовського полку Іван Ногаткін, бунчуковий товариш Дмитро Бороздна та ніжинський полковий писар Яків Почека [18, с. 219].

Загалом матеріали опису м. Мени зосереджені у книзі № 22 з фонду Генерального опису Центрального державного історичного архіву у м. Києві [5; 6]. Однак серед її документів окремої відомості про володіння Павловського не виявлено. Можливо, цей опис не потрапив до ревізорів. При огляді книги № 22 виявилось що документи йдуть спочатку під № 1, 2, 3, а потім – № 7, 8. Решта матеріалів могли загинути або перебувають невідомо де.

Натомість господарство Павловського в числі інших представлено в укладеному ревізорами чорновому описі дворів менських жителів за 1768 р. [5, арк. 204-493 зв.]. Тому при подальшому огляді спробуємо порівняти дані з цих документів. Слід відзначити, що досліджувана нами відомість про володіння Павловського 1766 р. поряд з іншими документами Генерального опису має важливе значення для вивчення побуту представників козацької старшини та історії сотенного містечка Мени.

Перейдемо безпосередньо до аналізу відомості. Щодо господаря двору згадується лише його ім'я та посада. Зовсім відсутня інформація про його вік, стан здоров'я та сім'ю. Вказується лише кількість служителів при дворі (10 чоловік) та окремі згадки про його брата Захарія та племінника Леонтія.

Василь Павлович Павловський був сином менського сотника, менським городовим отаманом (? – 1738). Згідно з указом Генеральної військової канцелярії від 9 вересня 1743 р., отримав звання значкового товариша [7, арк. 35]. Згадувався у цьому званні у 1746 та 1752 рр. На уряді чернігівського полкового осавула відомий у 1755, 1763 та 1771 рр. [2, арк. 5; 13, с. 80]. У 1765 р. Павловський обраний підсудком земського суду Менського повіту, що викликало непорозуміння стосовно його військової служби. Павловський очолював засічну команду для охорони кордонів. Поки він перебував у суді, його підлеглі залишалися без командира [14, с. 361; 19, с. 152]. Детальнішу інформацію про родину Павловського та мешканців його двору станом на 1766 р. дізнаємося зі сповідної книги церкви Різдва Богородиці. Тоді йому було 66 років. Разом з дружиною, донькою бурмистра, Анастасією Пилипівною Полторацькою (63 роки) він мав 3 синів: Леонтія (36 років), Олексія (31 рік) та Григорія (26 років) [3, арк. 284 зв.]. Старший син, Леонтій, перебував у шлюбі з 34-річною Євдокією Омелянівною. У них було троє дітей: Захарій (13 років), Євдокія (12 років) та Василь (8 років). У господарстві також мешкали 8 чоловік служителів та 5 родин «дворових людей» загальною чисельністю 25 осіб. Таким чином, у дворі Павловського в Мені разом проживали 42 мешканці. У 1779 – 1783 рр. він згадується як полковий суддя у відставці та бунчуковий товариш (1782) [1, арк. 58; 14, с. 361].

За документом 1766 р. двір Павловського розташовувався «на предместе против башни по улице идучей в Синявку над рекою Меною», тобто на околиці містечка. Житловий будинок мав п'ять покоїв внизу та «на верху два под дранною кришкою»*. Дім Павловського та споруди господарського призначення були дерев'яними. Згадуються два амбари (складські приміщення для зберігання зерна), дві конюшні, льодник та два погребі. Неподалік двору розташовувалася винокурня, а поряд з нею – два колодязі, два сараї та амбар для зерна. За даними відомості винокурня мала 4 казани та щорічно давала 700 відер горілки (17500 л)**.

У переписі менських дворів за 1768 р. зазначається, що садиба Павловського знаходилася по вулиці Синявській. Але будинок господаря мав 3 кімнати. З надвірних будівель згадувалася хата для прислуги, чотири амбари, конюшня, два сараї та погріб. До нього відносилися також сад та город «окружностию на 250 сажень» (439 м)***. Щодо винокурні згадано два казани [5, арк. 321, 321 зв.]. Напевно, ревізори зазначили лише ту кількість казанів, з яких курилася горілка на момент перепису. Той же

* Дрань – дерев'яні дощечки, які використовувалися для покрівлі дахів.

** Відро = 24840 г (Сидоренко О. Ф. Згад. праця. – С. 158).

*** 1 сажень = 175,5 см (Сидоренко О.Ф. Вказ праця. – С. 159).

опис містить перелік служителів та робітників при дворі Павловського. Першим у списку йшов уродженець м. Прилук Дмитро Кисіль (28 років), який отримував щорічно 3 рублі, перебуваючи на «одежи и харчах хазайских». Ще двоє чоловік з підсусідського стану, віком 25 та 30 років, отримували 2 руб. 50 коп. Вдівець Омелян Фесюн (55 років), з підсусідків, служив «без заплаты на одежи и харчах господских». З підсусідків походила також 30-річна вдова Тетяна Жулиха, яка отримувала 1 руб. 50 коп. На вихованні знаходилася сирота Меланія Василюва (15 років) [5, арк. 321 зв.].

Повернемось до характеристики двору згідно з документом 1766 р. Отже, навпроти двору полкового осавула роташувалися город з садом окружністю на 320 сажень (560 м), та гумно на дві рублені клуні*. Тут же згадувалися 3 селянські хати, в яких зафіксовано 13 осіб чоловічої статі, знову ж таки без зазначення імен, віку та стану здоров'я. Скоріше за все, вони й обслуговували це господарство. Так само вказувалася лише та кількість чоловік, які проживали при городах, хуторах тощо.

Важливу складову опису становлять земельні угіддя, а саме поля, городи та сіножаті. Ареал розповсюдження володінь Павловського включає Мєну, її околиці, села Бабу, Домашлин, Феськівку, Максаки, які входили до Менської сотні, та село Киселівку Киселівської сотні. Підсумкові цифри щодо загальної площі земель Павловського становлять 323 дні**. Тобто, за одиницю виміру бралася кількість землі, яку можна було зорати за один день. Якщо взяти за умову, що хлібороб виорював за день приблизно $\frac{3}{4}$ десятини (82 ари («сотки»)), то у підсумку площа земельних володінь Павловського становитиме приблизно 258 га***. Поряд з цим на сіножатях щорічно викошувалося 1785 возів сіна.

Зовсім інші дані подає чорновий опис дворів м. Мєни за 1768 р. Скоріше за все тут внесена інформація про землі Павловського, що знаходилися лише в околицях містечка. У володіннях полкового осавула згадувалося орних земель на 230 днів (188 га). Щорічно на них висівалося 30 четвертей жита, 15 четвертей гречки, 10 четвертей вівса, 1 чверть пшениці та 3 чверті гороху****. Виходячи з вищенаведеного розрахунку, під посівами перебувало близько 60 десятин (65 га). З сінокошних лугів згадуються лише ті, що розташовувалися на берегах р. Дєсни. З них виходило 400 возів сіна, а трава була середньої якості [5, арк. 322]. Стосовно іншого майна різниці в цифрах також виявилася дуже великою. Так, у матеріалах Опису за 1768 р. про пасіку Павловського біля Киселівки згадувалося, що в ній було 10 вуликів, тоді як у відомості про його володіння за 1766 р. указувалася цифра у 300 вуликів. Така ж різниця стосувалася худоби. Так, в описі за 1768 р. при дворі Павловського згадувалося 20 коней, 12 волів, по 3 молочні та ялові корови, 4 телят, 15 овець, 20 свиней [5, арк. 322].

Як бачимо, документи містять значні розбіжності у поданих відомостях. При цьому площа орних земель не могла бути точно вказана як через різні значення мір, так і за відсутності методики обміру земельних угідь. Також не виключено, що між укладанням цих документів пройшов певний час, упродовж якого у господарстві Павловського від-

* Гумно – відгороджена ділянка в селянському господарстві, призначена для обмолоту, зберігання та іншої обробки зерна. Інколи для обмолоту зерна будували окремий сарай, який і називався клуна. Також під гумном розуміється велика дерев'яна споруда для вищезазначених цілей.

** В історіографії міра «день» отримала суперечливі оцінки. Ще під час складання Генерального опису до Румянцева надходили від ревізорів повідомлення про те, що розміри земельних ділянок, указані в днях, в різних місцевостях неоднакові. Виходячи з цього Г. Максимович стверджував про неприйнятність цієї міри, оскільки вона не мала повсюдно чітко визначеної норми (Максимович Г.А. Вказ. праця. – С. 335). В подальшому історики наводили різні дані, визначаючи «день» у дві третини, три чверті, половину і навіть цілу десятину (Путро О.І. Вказ. праця. – С. 144; Борисенко В.Й. Вказ. праця. – С. 58; Герасименко Н.О. Вказ. праця. – С. 47). Як вихід з цієї ситуації було запропоновано визначити розміри земельних ділянок, дані про які подано в «днях» відповідно нормі висіву зерна на них. Так, на одну десятину норма висіву жита становила 1 чверть. Цей самий показник стосувався таких культур, як гречка, горох, овес, пшениця та конопля (Федоренко П.К. Вказ. праця. – С. 116). До того ж внаслідок реформи 1734 р. українські міри сипучих тіл були уніфіковані та приведені у певну відповідність з російськими (Герасименко Н.О. Вказ. праця. – С. 48; Лєпенко Н.О. Вказ. праця. – С. 137).

*** Борисенко В. Й. Вказ. праця. – С. 114.

**** Борисенко В. Й. Вказ. праця. – С. 114.

булись зміни. Документи з описами, укладені землевласниками, часто не відповідали встановленим вище зразкам. Інформація про їхнє майно подавалася неповністю або взагалі опускалася через прагнення власників приховати реальні відомості про свої статки. Насамкінець робота ревізорів також не відрізнялася старанністю через їхню неосвіченість, опір населення та обмежені часові рамки, впродовж яких потрібно було здійснити величезний обсяг роботи [8, с. 418; 18, с. 303].

Шинкарський промисел теж посідав важливе місце у господарстві Павловського. Окрім згаданої винокурні, у Мені полковому осавулу належали 2 шинки та «шинковье пустіє места». Це могли бути як ділянки під побудову шинків, так і самі шинки які не функціонували з певних причин.

Про один з цих шинків дізнаємося знову ж таки з чернетки відомості про населення м. Мени за 1768 р. [5, арк. 217 зв.]. Це був двір, де стояла хата, льодовня, амбар та сарай. У ньому проживала посполита Варвара Солов'їха (40 років) з трьома дітьми та братом. З ними мешкала робітниця Зіновія Каленикова (18 років), уродженка с. Домашлина. Вона знаходилася «на одежи и харчах хазяйских» та отримувала платню 1 рубль щорічно. Горілка постачалася в шинок носатками (1 носатка = 48-50 л), продаж здійснювався на кварта (1 кварта = 1,2 л). Також реалізовувався мед та пиво на гарнці (1 гарнець = 4 л). Від реалізації горілки Варвара Солов'їха отримувала 10 частину прибутку [5, арк. 217 зв.]. Ще одна ділянка для побудови шинку знаходилася на шляху до с. Баби.

Окремі відомості стосуються млинарства. У 1766 р. Павловському належав вітряний млин на одне коло, що знаходився за Меною у напрямку с. Кукович. Також згадувалося «ставидло» на менській греблі та два місця для побудови млина в урочищі Остреч на р. Мені та поблизу с. Домашлина. В Остречі Павловський мав 25 «езов» для вилову риби*. У його спадковому володінні перебував риболовний ставок Сидорівка. Також йому належало 3 озера та 4 ліси з хуторами та сіножатями. Зокрема, тут знову наводяться згадки про способи виміру площі угідь. Так, про ліс та сіножать при хуторі за с. Киселівкою та Домашлином сказано, що разом вони охоплюють 8 верст**.

Відомість про володіння Павловського є цінним джерелом для дослідження топоніміки, мікротопоніміки та географічних особливостей регіону. Важливе значення мають згадки про назви сіл, хуторів, річок, озер, урочищ, поблизу яких розташовувалися маєтності Павловського. Багато з них збереглися й дотепер. Зокрема, й сьогодні в Мені є ставок Сидорівка, а згадана у відомості Юркова могила відома як археологічна пам'ятка – курган давньоруської доби (XI – XII ст.) [24, с. 444]. Свої назви мали багато городів, нив, сіножатей, які походили від імен їхніх власників.

Також дані відомості Павловського містять інформацію про природні зміни в певних місцевостях. Наприклад, візьмемо ділянку між сс. Куковичами та Максаками поблизу озера Отоки. У другій половині XVII ст. тут згадувалося поле та сінокіс, які разом з Отокою та іншими озерами гетьман Іван Самойлович своїм універсалом від 1675 р. призначив для «сооружения...церкви Рождества Пресвятия Богородици» у Мені [4, арк. 2]. Павловський мав у цій місцевості батьківську землю окружністю на 3 версти. Проте у середині XVIII ст. вона була непридатна для землеробства, оскільки щорічно затоплювалася під час весняних повеней. Поряд протікає р. Десна, в яку, до речі, й впадає Отока. На сьогоднішній день в цій місцевості спостерігається та сама ситуація.

Як згадувалося вище, власник повинен був надати документи, які підтверджували його права на володіння маєтностями. Так, у кінці відомості Павловський зазначав, що має 59 оригіналів «крепостей» та 4 універсали. Сама ж ця відомість, як свідчать останні рядки, теж слугувала підтверджуючим документом на маєтності для нащадків полкового осавула. 1 листопада 1799 р. за проханням земського писаря Захара Павловського вона була вписана до книг Сосницького повітового земського суду.

Отже, даний документ дозволяє скласти певне уявлення про те, як виглядало старшинське обійстя у II пол. XVIII ст. Як бачимо, це був значний господарський

* «Ези» – рибальська гребля з забитих у дно річки дерев'яних кілків у два ряди. Зверху вони перепліталися лозою, а внизу засипалися землею чи дерном. У греблі залишалися віконця-отвори для проходу води та вилову риби.

** 1 верста = 1,067 км.

комплекс. Беручи до уваги службове становище Василя Павловського та обсяг його маєтностей, він займав середнє положення у середовищі козацької старшини Менської сотні у порівнянні з більш заможними представниками таких старшинських родин як Сахновські, Лисенки та Полоницькі.

Текст пам'ятки відтворено з наближенням до оригіналу при збереженні фонетичних та стилістичних особливостей. Розділові знаки, великі та малі літери проставлені по можливості згідно з сучасними нормами правопису. Також зберігаються літери, яких нема в сучасному українському алфавіті. Виносні літери відтворені курсивом. Пропущені або втрачені літери подано у квадратних дужках. Замість слів, які були втрачені чи не вдалося розшифрувати, проставлені крапки у квадратних дужках.

**Відомість про володіння осавула Чернігівського полку
Василя Павловського, подана в комісію з укладання
Генерального опису 7 липня 1766 року.**

7

1766 г. июля 7 д асаулъ полковій черниговскій Василій Павловскій далъ сію вѣдомость вѣопредѣленную в сотне Менской вѣ полку Черниговскомъ Генеральной описѣ комиссію вѣ томъ: сколько имѣ ется владѣ нія моего сотни Менской вѣ местечку Менѣ и вѣ селахъ Бабѣ Домошлинѣ и вѣ хуторахъ посполитихъ людей дворовъ и вѣ нихъ хоромного строения вѣ жилломъ моемъ домѣ покоевъ и другого строения; и къ нему принадлежащихъ угодій какъ то лѣсныхъ, сѣнокосахъ, пахотныхъ земель, озеръ, випиской гдѣ положеніе имѣют и на оныя крѣпости имѣ ютъли; значить под симъ.

Но мь	Мистечко Мена	число
1	Домъ жилой мене полкового черниговского асаула Василя Павловского состоящій вѣ местечку Менѣ на предѣмествѣ противъ башни по улицѣ идучей вѣ Синявку надъ рекою Меною в ономъ покоевъ пять а на верху два подъ дранною кришкою деревяной -----	1
2	Кухня зъ сѣ нями; и при ней двѣ комори деревянные покрытие дранью -----	1
3	Амбаръ деревяній покрытій дранью -----	1
4	Конюшня обѣ девяти стойлахъ рубленая покрытая соломой и при ней амбарчикъ -----	1
5	Конюшня другая о шести стойлахъ покрыта соломой -----	1
6	Амбаръ одинъ длины семи сажень покрыт соломой -----	1
7	Людникъ покрыт соломой -----	1
8 и 9	Погребокъ два деревяныхъ -----	2
10	При домѣ садъ родящихъ деревъ и огородъ окружностию на двѣ стѣ пятьдесятъ сажень -----	1
11	Противъ дому берегъ [...]*	1
12	При дворѣ неподалече винокурня о четирахъ котлахъ рабочихъ рубленая: новая под дранью крышкою зъ двома колодязями, и при ней садъ, и там же сарай [...]** вѣ 20 сажень деревяной покрыт соломой -----	1 //
7 зв.	и особо сарай другой длиною вѣ 15 саженей амбаръ для хлѣ ба одинъ -----	1
	вина в сей винокурнѣ викуривается вѣ годъ 700 вѣ деръ, которое продается на шинокъ, достатокъ расходится вѣ домѣ .	1

* Не розшифровано.

** Не розшифровано.

13	Противъ жилого двора огородъ большой зъ садомъ родящихъ деревь вокругъ 320 саженой -----	1
	На ономъ гумно о двоухъ рѣбленихъ клуняхъ -----	2
14	И три посполитскіе хати, въ которихъ мужеска пола душъ, въ одной	
15	-----	4
16	въ другой хатѣ -----	3
17	въ третьей хатѣ -----	6
	При жилломъ домѣ служителей и зъ волнихъ людей десять мужеска полу -----	10
18	въ самомъ городѣ Менѣ шинковой домъ в немъ -----	3
19	Близъ церкви шинковой дворъ в ономъ двѣ хати людей в онихъ -----	6
20	Тамъ же въ городѣ три шинковіе пустіе мѣ ста --	3
21	Предъ башнею и предъ дворомъ моимъ жилимъ три мѣ ста для кузницъ -----	3
22	Огородъ Гречуховскій на немъ три хати с коморами въ нихъ мужеска полу людей -----	9
23	Огородъ шевцовскій на немъ одна хата в ней -----	2
24	Близъ сего огорода по улици Бабириной в немъ хата и людей в оной -----	5
25	Огородъ Асауленковъ на немъ хата в оной душъ -----	2
26	Огородъ поповичевскій зъ садомъ -----	1
27	Огородъ Пулковскій при виездѣ въ Макошинъ -----	1
28	Мелница въ тренная об одномъ колѣ -----	1
29	[Е]зовъ рыболовнихъ по рекѣ Менѣ въ урочищѣ Остречи ; гдѣ оба берега реки для состройки плотины универсалніе мои : двадцать пять -----	25
30	Озера въ лузѣ за Максаками тры, Котбише, Погребци и Лотховата да половина Речища -----	3 //
31	Лесовъ четири съ хуторами и сѣ ноками 1 ^а за Кисѣ лѣ вкою за болотомъ. 2. за Домашлиномъ зъ сѣ нокомъ и пахотнимъ полемъ. 3. въ лѣ скахъ менскихъ, а 4. в острови за Десною. Въ онихъ хуторъ мужеска полу людей -----	9
32	При хуторѣ за Киселевкою и Домошлиномъ сѣ нокоу на 25 скирдовъ. Скирда по 25 возовъ лѣ съ дровяной и на строеніе годно- го совокупа все вмѣ стѣ будетъ как бы верстъ на восьмъ мѣ	
33	Сѣ нокоу в острови за Десною зъ рощею и лозею на 300 возовъ -----	300
34	Сѣ нокоу Иншаковский на сто возовъ -----	100
35	Сѣ нокоу у озера Писочной на сто возовъ -----	100
36	Сѣ нокоу Раковскій на сто возовъ -----	100
37	Сѣ нокоу Нестеровскій на десять -----	10
38	Въ Сперши на сто возовъ -----	100
39	Зъ вишеписанныхъ лѣ совъ что за Киселиовкою пасѣ ки въ ней стояковъ пчель -----	300
40	Гребля пустая за селомъ Домошлиномъ за лѣ сомъ -- Въ селѣ Домошлинѣ	1
41	Дворъ посполитской с огородомъ и хатою в оной душъ В селѣ Бабѣ	3

	42	Огородъ съ хатою Батова въ ней людей мужеска полу -----	2
	43	Огородъ съ трема хатами и шинкомъ в них людей -----	10
	44	Огородъ Бѣ ликовскій с хатою в ней душъ -----	2
	45	Огородъ Брухновскій съ хатою въ ней душъ -----	2
		Поля пахатного въ менскихъ дачах въ смену подь Нагорновскій хуторъ въ менскихъ дачах	[...]*
	46	Нива въ Остречи надь рекою отческа на 15 дней зъ берегомъ и при ней Опришковская на три дни -----	18
	47	Три нивы Находчинскіе тамъ же мои наслѣ дніе одна над дорогою другая га горѣ третья въ низъ за горою есть три на шестнадцать дней -----	16
	48	Бурковская на -----	5
	49	Ведля перекрестной дороги Павликовская на -----	3
	50	Опришковская на -----	3
	51	Маляровскихъ двѣ на три дни -----	3
	52	Дудчинская зъ долиною на шесть день -----	6
	53	Отческа на дорожки нагорновской на десять -----	10
8 зв.	54	Что противъ оной на два -----	2 //
	55	Между лугомъ на четырнадцать день -----	14
	56	Рубановская на три с половиною дня -----	3½
	57	Въ урочищи Познакъ на -----	5
	58	Гуриновская за долиною и могилою на пятнадцать -----	15
	59	Въ лозахъ нива на -----	6
	60	Мачулского нива на восьмь мѣ -----	8
	61	Подсѣ чинская на сѣ мѣ день -----	7
	62	На лавской дорожки -----	2
	63	в Остречи Калачниковская на одинъ день -----	1
	64	У ставка Гуриновского хутора на -----	10
		Въ другой смѣ нѣ под Макошинъ и Максаки въ Юрковой могилы на -----	8
	66	На Бороховщины круглая на -----	8
	67	Оковатинская на три -----	3
	68	Брухновская зъ могилами на шесть -----	6
	69	Писановская на -----	3
	70	Павликовская на -----	3
	71	Аврамовская на -----	1½
	72	На Бороховщинѣ на восьмь мѣ -----	8
	73	Байстручанская на четири дни -----	4
	74	За Макошинскимъ поворотомъ клинъ -----	5
	75	На Куковицкой дороги на -----	5
	76	Брухновская къ куковицкой змѣ нѣ на -----	6
	77	Захариевичевская что на максаковскомъ шляху на -----	6
	78	На Бороховщинѣ Маляровской на -----	8

* Не розшифровано

	79	Находчинского поля двѣ ниви на -----	8
	80	Хазановская на три дни -----	3
	81	Конодѣ евская на четири -----	4
	82	Гуриновская въ Бабки на три -----	3
	83	Въ лѣ скахъ Хазановская на шесть -----	6
		Въ третьей смѣ нѣ за великій мость	
	84	На Березинской дороги у ровчака на сѣ мь -----	7
	85	Маляровская въ Сперши на вошь мь -----	8
	86	Въ Сперши <i>отчская</i> на вошь мь -----	8
	87	Въ величковской руцы называемая батковская на -----	8
	88	Въ бабской руцѣ Захаріевичевская <i>отчская</i> на шесть	6
	89	За Емцевимъ огородомъ на три -----	3
	90	Въ Иржавця Брухновская на три -----	3
	91	Въ урочищи Купища на восемь -----	8
	92	Подъ Даниловкою близъ мельницы на девять -----	9
9	93	Въ Иржавци Гуриновская на четири -----	4 //
	94	Довгенная близъ зеленой могилѣ на три -----	3
	95	Находчинского поля три ниви на вошь мь день -----	8
	96	Въ бабской сминѣ красіоновская на десять день -----	10
	97	Въ величковской иляшовская на -----	4
		Итого во всѣхъ зминахъ поля дней -----	323
		Сѣнокосу возовъ -----	1785
	98	Ставокъ рыболовній называемій Сидоровка подъ валомъ въ Мене находяційся мои наслѣдній <i>отчскій</i>	1
	99	На гребли менской Ставидло о двухъ [...]*	
	100	Близъ деревни Максаковъ надъ речкою Десною и озеромъ Отокою пустая земля бившая нѣкогда подъ лѣсом <i>отцу</i> моему жалованная универсаломъ водою въ вешнее время покрываемая и къ паханью неудобная окружностью какъ би версть на три -----	3
	101	при виездѣ зъ Мены въ Бабу между улицами на углу мѣсто пустое небольшое толко для выстройки шинку способное мое <i>отцевское</i> -----	1
	102	Свѣрхъ више писанного принадлежитъ по наслѣдству и по крѣпос-тямъ въ завладѣніи находячихся земель сѣнокосныхъ у господина полкового обозного черниговского Ивана Игнатовича Сахновского в острови за Десною въ монастыря Спаскому Максаковскому лугу сѣнокосного на сѣмъ скирдовъ племянникомъ моимъ умершимъ Леонтиемъ Захаріевичемъ Павловскимъ заставленного.	
	103	За селомъ Хвесковкою сѣнокосной земли зъ гаемъ березовимъ и лозами зъ болотомъ надъ речкою Меною лежачій Куть именуемій на двѣстѣ возовъ имъ же племянникомъ моимъ ему жъ заставленный.	
		При домѣ	
		Скота рогатого воловъ рабочихъ -----	30
		Молодняку -----	26

* Текст утрачено.

Коровъ пятнадцатъ -----	15
Кобиль матокъ -----	8
Робочихъ лошадей -----	18
Лошатъ молодыхъ -----	9
Овецъ -----	90
Барановъ -----	8 //

9 зв. Вигоннихъ земель при местечки Менѣ не имеется а пастба производится скота на толочныхъ землях. На вышеписанные земли, мельницу к займу плотины лѣси и посполитскіе двори и островъ, такъ же пустую подъ Максаками землю прилагается при семь въ копіяхъ универсали отцу моему данніе и крѣпостей *отческихъ* 34 а мнѣ данныхъ 22. Подлинніе *ж* универсали Захаріемъ достались ему, и где оные утерались за умертвіемъ его и потомства его мнѣ неизвѣстно. А мнѣ достались только копіи оныхъ сотеннымъ менскимъ урядомъ 1719 года завѣренныя, с которыхъ универсаловъ [...] * прошу снять копіи и мнѣ возвратити подлинныя обратно, которыхъ всѣхъ подлинныхъ крѣпостей 59 а универсаловъ 4.

К сей вѣдомости асауль полковій чернѣговскій Василий Павловскій подписался.

1799 года ноября 1 дня за силу определенія повѣтового земскаго писаря Захара Павловскаго состоявшогося, сия вѣдомость въ книгу того суда земскихъ крѣпостей на сей 1799 годъ заверенную подъ № 156 м на страницахъ 438 м, 439, 440, 441, 442, 443, 444 м вписанно.

Надсмотрщикъ крѣпостныхъ дѣлъ Яковъ Ляшковъ. //

1. Державний архів Чернігівської області (далі – ДАЧО), ф. 86, оп. 3, спр. № 6, арк. 7 – 9 зв.

2. ДАЧО, ф. 674, оп. 3, спр. 112, арк. 7 – 9 зв.

3. ДАЧО, ф. 679, оп. 1, спр. 504, арк. 461 – 488.

4. Центральний державний історичний архів України в м. Києві (далі – ЦДІАУК), ф. 51, оп. 3, спр. 18824.

5. ЦДІАУК, ф. 57, оп. 1, кн. 22, 762 арк.

6. ЦДІАУК, ф. 57, оп. 1, кн. 23, 930 арк.

7. ЦДІАУК, ф. 108, оп. 2, спр. 33, 215 арк.

8. Багалеі Д. Генеральная опись Малороссии / Д. Багалеі // Киевская старина. – 1883. – № 11. – С. 402-432.

9. Борисенко В.Й. Соціально-економічний розвиток Лівобережної України в другій половині XVII ст. / В.Й. Борисенко. – К.: Наукова думка. – 1986. – 264 с.

10. Волошин Ю. Розкольницькі слободи на території Північної Гетьманщини у XVIII ст. / Ю. Волошин. – Полтава: АСМІ, 2005. – 312 с.

11. Генеральный опис Лівобережної України 1765-1769 рр. Показчик населених пунктів. – К.: Центр. держ. іст. архів УРСР в м. Києві, 1959. – 185 с.

12. Герасименко Н.О. Народна метрологія Лівобережної України XVIII ст. / Н.О. Герасименко // Український історичний журнал (далі – УІЖ). – 1989. – № 2. – С. 43-50.

13. Кривошея В.В. Українське козацтво в національній пам'яті. Чернігівський полк: монографія: у 2 т. / В.В. Кривошея. – К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2012. – Т. I. – 516 с.

14. Кривошея В.В. Українське козацтво в національній пам'яті. Чернігівський полк: монографія: у 2 т. / В.В. Кривошея. – К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2012. – Т. II. – 508 с.

15. Кулаковський В.М. Класове розшарування населення Лівобережної України у XVIII ст. / В.М. Кулаковський // УІЖ. – 1980. – № 9. – С. 87.

* Не розшифровано

16. Лепенко Н.О. Генеральный опис 1765 – 1769 рр. – джерело для вивчення земельних мір Лівобережної України / Н.О. Лепенко // УІЖ. – 1983. – № 2. – С. 134-137.
17. Литвиненко М.А. Джерела історії України XVIII століття / М.А. Литвиненко. – Харків: Вид-во Харківського ун-ту, 1970. – 204 с.
18. Максимович Г.А. Деятельность Румянцева-Задунайского по управлению Малороссией / Г.А. Максимович. – Нежин: Типо-Литографія насл. В.К. Меленевского, 1913. – Т. 1. – 402 с.
19. Миллер Д. Очерки из истории и юридического быта старой Малороссии. Суды земские, городские и подкоморские в XVIII в. / Д. Миллер // Сборник Харьковского историко-филологического общества. – 1896. – Т. 8. – С. 63-244.
20. Путро О.І. Генеральный опис 1765 – 1769 рр. як джерело для вивчення соціально-економічних відносин на Лівобережній Україні у другій половині XVIII ст. // Український історичний журнал. – 1983. – № 2. – С. 143-147.
21. Сердюк І.О. Генеральный опис Лівобережної України 1765-1769 рр.: виміри локальної демографічної історії / І.О. Сердюк // Наукові записки. – К., 2009. – Т. 19. – Кн. 1. – С. 407-416.
22. Сидоренко О.Ф. Исторична метрологія Лівобережної України / О.Ф. Сидоренко. – К.: Наукова думка, 1975. – 159 с.
23. Федоренко П.К. Воронковская сотня Переяславского полка по Румянцевской описи / П.К. Федоренко // Труды Полтавской ученой архивной комиссии. – Полтава, 1915. – Вып. 12. – С. 81-155.
24. Чернігівщина. Енциклопедичний довідник / [за ред. А.В. Кудрицького].

Казимиров Дмитрий

Владения черниговского

полкового есаула Василия Павловского в Менской сотне

В публикации обнародована ведомость о владениях черниговского полкового есаула Василия Павловского, подаваемая в комиссию по проведению Генеральной описи в Черниговском полку. Приводится информация о жилой и хозяйственной застройке поместья Павловского, анализируются данные о дворах подданных крестьян и подсоседков, количестве и площади пахотных земель, сенокосах, озерах, мельницах и другой собственности, принадлежащей старшине в Мене и селах Менской сотни.

Ключевые слова: Генеральная опись, Черниговский полк, Менская сотня, Василий Павловский, черниговский полковой есаул.

Kazimirov Dmytro

Possession of Chernihiv

Regiment Captain Vasyl Pavlovsky in Mena hundred

The publication released a statement about the possession of Chernihiv Regiment Captain Vasyl Pavlovsky, submitted to the Commission for the General Census in the Chernihiv Regiment. Information about home and economy building of Pavlovsky's estates, analyzes data about yards of the peasants and neighbors, the number and area of arable lands, hayfields, lakes, mills and other property belonging to the Regiment Captain in Mena and villages of Mena hundred.

Key words: General Census, Chernihiv Regiment, Mena hundred, Vasyl Pavlovsky, Chernihiv Regiment captain.